

ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΚΑΨΗΣ

Η ΠΤΩΣΗ

2011

ΤΟ ΕΤΟΣ ΜΗΔΕΝ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΟΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

ΜΕΤΟΙΧΜΙΟ

Περιεχόμενα

Το χρονικό της κατάρρευσης	9
Εισαγωγή	19
1 Μια προσωπική ιστορία	27
2 Η συμμαχία των τεσσάρων.	31
3 Η ρήξη	39
4 Λεφτά υπάρχουν	47
5 Δεν είναι τσάρος	57
6 Έλλειψη κατανόησης	65
7 Ανώμαλη προσγείωση στο Νταβός	73
8 Τεμπέληδες Έλληνες.	79
9 Ένα άλλο αφήγημα	93
10 Δυο γραμμές στη Γερμανία	103

11	Το όχι του Ομπάμα και η συμφωνία με τη Μέρκελ . .	113
12	Ένα λάθος μνημόνιο	127
13	Από τα πρώιμα τρακτέρ στη Μαρφίν.	141
14	Η χαμένη ευκαιρία για εκλογές	147
15	Από «όχι νέα μέτρα» στη νέα λιτότητα	163
16	Κοινωνική έκρηξη και εσωκομματικός εμφύλιος . . .	169
17	«Ξεφτίλισαν το κράτος και την καταστολή»	175
18	Το κράτος σηκώνει τα χέρια ψηλά.	181
19	Βουλευτές στα όριά τους	189
20	Η μέθοδος του χάους	201
21	Η κατάργηση	229
	ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ	249
	ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΚΑΙ ΡΟΛΙΣΤΕΣ	253
	ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ.	267

ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΡΕΥΣΗΣ

Κυριακή 4/10/2009

Το ΠΑΣΟΚ κερδίζει τις εθνικές εκλογές με 43,9% και ο Γιώργος Παπανδρέου σχηματίζει κυβέρνηση με πλειοψηφία 160 εδρών. Η Νέα Δημοκρατία έρχεται δεύτερη με ποσοστό 33,4% και 91 έδρες. Τρίτο έρχεται το ΚΚΕ με 7,54% ενώ ο ΣΥΡΙΖΑ έρχεται πέμπτος με 4,6%.

Τρίτη 20/10/2009

Ο νέος υπουργός Οικονομικών Γιώργος Παπακωνσταντίνου ενημερώνει το Γιούρογκρουπ για τα πραγματικά στοιχεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού. Μετά τη συνεδρίαση ο πρόεδρος του οργάνου Ζαν Κλοντ Γιούνκερ δηλώνει: «The game is over».

Κυριακή 15/11/2009

Σε μυστική σύσκεψη στο Λουξεμβούργο στην οποία καλείται ο έλληνας υπουργός Οικονομικών και στην οποία μετέχουν ο Ζαν Κλοντ Γιούνκερ, ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας Ζαν Κλοντ Τρισέ, ο αντιπρόεδρος Λουκάς Παπαδήμος και ο αρμόδιος Επίτροπος Χοακίν Αλμουνία, οι ευρωπαίοι εταίροι πιέζουν τον Γ. Παπακωνσταντίνου για την άμεση λήψη μέτρων με στόχο τη μείωση του ελλείμματος κατά 5 μονάδες του ΑΕΠ.

Πέμπτη 19/10/2009

Εγκρίνεται από το υπουργικό συμβούλιο ο νέος προϋπολογισμός για το 2010 που προβλέπει μείωση του ελλείμματος κατά 3,6 μονάδες του ΑΕΠ. Την ίδια ημέρα ο Παπακωνσταντίνου καταθέτει σχέδιο νόμου για την παροχή επιδόματος κοινωνικής αλληλεγγύης με κόστος περίπου 1 δις ευρώ.

Πέμπτη Παρασκευή 10-11/12/2009

Ο πρωθυπουργός Γιώργος Παπανδρέου μετέχει για πρώτη φορά στις εργασίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου όπου γίνεται και αυτός αποδέκτης πιέσεων για τη μείωση του ελλείμματος κατά 5 μονάδες του ΑΕΠ. Μετά τη συνεδρίαση δηλώνει ότι «την κρίση δεν μπορεί να την πληρώσει ούτε η φτωχολογία ούτε τα μεσαία εισοδήματα».

Κυριακή 13/12/2009

Με πρωτοβουλία του πρωθυπουργού συγκαλείται συμβούλιο των πολιτικών αρχηγών όπου ο Παπανδρέου ζητά συναίνεση για την αντιμετώπιση της κρίσης, χωρίς αποτέλεσμα. Μετά τη συνεδρίαση ανακοινώνει ότι η Βουλή θα διερευνήσει τα σκάνδαλα της Ζήμης, των ομολόγων και της Μονής Βατοπεδίου.

Πέμπτη 24/12/2009

Ψηφίζεται από τη Βουλή ο προϋπολογισμός του 2010. Προβλέπει μείωση του ελλείμματος κατά 3,6 μονάδες του ΑΕΠ.

Πέμπτη 14/1/2010

Εγκρίνεται το Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης για την περίοδο 2009-2013 στο οποίο αναθεωρείται ο στόχος του προϋπολογισμού για τη μείωση του ελλείμματος στις 4 μονάδες του ΑΕΠ. Προβλέπονται νέα μέτρα ύψους 10,3 δις, στα οποία περιλαμβάνονται περικοπές επιδομάτων και πάγωμα των προσλήψεων.

Πέμπτη 11/2/2010

Πρώτη μετατόπιση των εταίρων στο ζήτημα της βοήθειας στη συνεδρίαση της Συνόδου Κορυφής, με στόχο την «αποτροπή διάχυσης της κρίσης σε όλη την Ευρώπη», αλλά και πιέσεις στον Παπανδρέου για πρόσθετα μέτρα ύψους 1,25% του ΑΕΠ.

Τρίτη 16/2/2010

Συνάντηση Παπανδρέου με τον πρόεδρο της Ρωσίας Ντμίτρι Μεντβέντεφ και τον πρωθυπουργό Βλαντιμίρ Πούτιν. Τους ζητά να αγοράσουν ελληνικά ομόλογα. Ο Πούτιν τον προτρέπει να προσφύγει στο ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα. Την ίδια μέρα ο πρωθυπουργός ανακοινώνει ότι το ΠΑΣΟΚ θα καταθέσει πρόταση για τη

σύσταση Εξεταστικής Επιτροπής με αντικείμενο τη διερεύνηση των παραποιημένων δημοσιονομικών στοιχείων.

Τρίτη 2/3/2010

Ο πρωθυπουργός ανακοινώνει νέο πακέτο μέτρων και παράλληλα υπογραμμίζει ότι η «Ελλάδα είναι στο κέντρο ενός ευρύτερου κερδοσκοπικού παιχνιδιού» ενώ σημειώνει στο υπουργικό συμβούλιο πως αν βρεθεί εκτός αγορών και οι Ευρωπαίοι δεν είναι διατεθειμένοι να στηρίξουν, τότε η μόνη λύση θα είναι η προσφυγή στο ΔΝΤ. Λύση που χαρακτηρίζει «πολιτικά καταστροφική». Έχει προηγηθεί στα τέλη Ιανουαρίου η συμμετοχή του στη Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ του Νταβός όπου για πρώτη φορά συνειδητοποιεί το μέγεθος του προβλήματος. Εκεί ο Γιούνκερ επαναλαμβάνει: «Κανένας δεν θα σας βοηθήσει, είστε μόνοι σας».

Τετάρτη 3/3/2010

Νέο πακέτο μέτρων συνολικού ύψους 5,5 δις ευρώ στο οποίο περιλαμβάνονται η μείωση κατά 30% στα δώρα Χριστουγέννων και Πάσχα και στο επίδομα άδειας, περικοπές κατά 12% στα επιδόματα του δημοσίου και αύξηση των συντελεστών ΦΠΑ στο 21%.

Παρασκευή 5/3/10 Κυριακή 7/3/2010

Ο Παπανδρέου συναντιέται διαδοχικά με Μέρκελ και Σαρκοζί στο Βερολίνο και στο Παρίσι. Η πρώτη δεν δεσμεύεται για την παροχή βοήθειας ούτε για τη δημιουργία ευρωπαϊκού μηχανισμού, αντίθετα από τον Σαρκοζί ο οποίος υποστηρίζει ότι η «στήριξη της Ελλάδας είναι και στήριξη του ευρώ».

Πέμπτη και Παρασκευή 25-26/3/2010

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει τη δημιουργία μηχανισμού στήριξης για κράτη μέλη «ως εσχάτης διεξόδου όταν η χρηματοδότηση από τις αγορές είναι ανεπαρκής». Η Μέρκελ επιβάλλει και τη συμμετοχή του ΔΝΤ την οποία ο Παπανδρέου χαρακτήρισε «αχρείαστη και συμβολικά ατυχή».

Παρασκευή 23/4/2010

Ο Παπανδρέου ανακοινώνει την προσφυγή της Ελλάδας στον μηχανισμό από το Καστελλόριζο. Έχουν προηγηθεί η εκτόξευση

του επιτοκίου δανεισμού της χώρας και οι αλληπάλληλες υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής ικανότητας από τους διεθνείς οίκους.

Σάββατο 1/5/2010

Ολοκληρώνεται η συμφωνία για την παροχή βοήθειας ύψους 110 δις στην Ελλάδα, από τα οποία τα 30 δις θα συνεισφέρει το ΔΝΤ. Ακολουθεί την επόμενη ημέρα νέο πακέτο μέτρων στο οποίο ανάμεσα σ' άλλα περιλαμβάνονται: η κατάργηση του 13^{ου} και 14^{ου} μισθού στο δημόσιο, καθώς και της 13^{ης} και 14^{ης} σύνταξης. Ο ΦΠΑ πηγαίνει στο 23% και ο μεσαίος από το 10% στο 11% ενώ δημιουργείται και το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας για τη στήριξη των τραπεζών.

Τετάρτη 5/5/2010

Στη διάρκεια διαδηλώσεων στην Αθήνα κουκουλοφόροι πυρπολούν το υποκατάστημα της Μαρφίν στη Σταδίου. Τρεις εργαζόμενοι, ανάμεσά τους μια έγκυος, χάνουν τη ζωή τους. Οι ένοχοι παραμένουν ασύλληπτοι.

Σάββατο 8/5/2010

Ψηφίζεται από τη Βουλή το (πρώτο) Μνημόνιο με ψήφους 172 υπέρ και 121 κατά. Από το ΠΑΣΟΚ διαγράφονται τρεις βουλευτές που καταψήφισαν ενώ ο Σαμαράς διαγράφει την Ντόρα Μπακογιάννη που το υπερψήφισε. Υπέρ ψηφίζει το ΛΑΟΣ.

Κυριακή 27/6/2010

Ο Φώτης Κουβέλης μαζί με τα στελέχη που είχαν αποχωρήσει από τον ΣΥΡΙΖΑ ιδρύουν τη Δημοκρατική Αριστερά.

Τετάρτη 7/7/2010

Στο Ζάππειο ο Αντώνης Σαμαράς υπόσχεται να μηδενίσει το έλλειμμα μέσα σε 18 μήνες και κατηγορεί την κυβέρνηση επειδή υπέγραψε το Μνημόνιο γιατί είναι «λάθος φάρμακο».

Πέμπτη 15/7/2010

Ψηφίζεται στη Βουλή η (πρώτη) μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος.

Κυριακή 18/7/2010

Η Τρόικα διαπιστώνει ότι το δημοσιονομικό έλλειμμα έχει τεθεί σε τροχιά βιωσιμότητας. Επικρατεί κλίμα αισιοδοξίας ότι η Ελλάδα θα πετύχει τους στόχους της.

Σάββατο 31/7/2010

Ψηφίζεται ο νόμος Κατσέλη για την προστασία των υπερχρεωμένων νοικοκυριών και της πρώτης κατοικίας.

Τρίτη 7/9/2010

Γίνεται ο πρώτος (μεταμεσονύχτιος) ανασχηματισμός της κυβέρνησης με εσωτερικές κυρίως μετακινήσεις στα σημαντικότερα υπουργεία. Φεύγει μία υπουργός (Κατερίνα Μπατζελή) και εισέρχονται 17 καινούργια πρόσωπα.

Δευτέρα 18/10/2010

Στην Ντοβίλ, Μέρκελ και Σαρκοζί συμφωνούν ότι σε μελλοντική αναδιάρθρωση του χρέους θα μετέχουν και οι ιδιώτες πιστωτές. Η σχετική ανακοίνωση προκαλεί αναστάτωση στις αγορές.

Δευτέρα 14/11/2010

Δεύτερος γύρος των αυτοδιοικητικών εκλογών. Τα αποτελέσματα θεωρούνται ικανοποιητικά για το ΠΑΣΟΚ το οποίο σύμφωνα με την ανάλυση των αποτελεσμάτων παραμένει πρώτο κόμμα.

Δευτέρα 15/11/2010

Ανακοινώνεται το αναθεωρημένο έλλειμμα για το 2009 το οποίο φτάνει στο 15,6% του ΑΕΠ. Η Τρόικα ζητά πρόσθετα μέτρα ύψους 4 δις ευρώ για την επίτευξη των στόχων του 2011.

Τρίτη 21/11/2010

Με την έγκριση του σχετικού αιτήματος η Ιρλανδία γίνεται η δεύτερη χώρα που εντάσσεται σε πρόγραμμα διάσωσης από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Προβλέπεται η χορήγηση πόρων περίπου 90 δις με σαφώς ευνοϊκότερους όρους από την Ελλάδα. Στις αγορές επικρατούν αναστάτωση και μεγάλη ανησυχία για το ευρώ.

Σάββατο 12/12/2010

Ξεκινούν οι κινητοποιήσεις στην Κερατέα εναντίον της κατασκευής ΧΥΤΑ στην περιοχή. Κάτοικοι συγκρούονται με τα ΜΑΤ. Ο πόλεμος θα συνεχιστεί για 128 ημέρες και θα λήξει με την πλήρη συνθηκολόγηση της κυβέρνησης.

Παρασκευή 17/12/2010

Ψηφίζεται το νομοσχέδιο για τις εργασιακές σχέσεις στο οποίο προβλέπεται η υπερίσχυση των επιχειρησιακών συμβάσεων έναντι των κλαδικών. Διαγράφεται ένας ακόμα βουλευτής από το ΠΑΣΟΚ. Την ίδια ημέρα η Ελλάδα ζητά βελτίωση των όρων της βοήθειας επικαλούμενη το προηγούμενο της Ιρλανδίας.

Δευτέρα 24/1/2011

Περίπου 250 μετανάστες καταλαμβάνουν τη Νομική Σχολή στην Αθήνα, με τη βοήθεια «αλληλέγγυων», και ξεκινούν απεργία πείνας ζητώντας τη νομιμοποίησή τους. Η κινητοποίηση θα λήξει 44 ημέρες μετά με συμβιβαστική λύση.

Πέμπτη 3/2/2011

Ο Τσίπρας από τα διόδια της Λαμίας συντάσσεται με το κίνημα «Δεν πληρώνω» που κάνει την εμφάνισή του.

Παρασκευή 11/2/2011

Η Τρόικα δίνει συνέντευξη Τύπου και ανακοινώνει ευρύ πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων για την περίοδο 2011-2015 ύψους 50 δις προκαλώντας την οργισμένη αντίδραση της κυβέρνησης. Συμφωνείται στο εξής συνεντεύξεις και ανακοινώσεις για τα συμφωνηθέντα να κάνει μόνο η κυβέρνηση.

Τρίτη 1/3/2011

Ψηφίζεται το νομοσχέδιο για την απελευθέρωση των επαγγελματιών εν μέσω έντονων αντιδράσεων και απεργιακών κινητοποιήσεων. Από τις πιο χαρακτηριστικές οι πολύμηνες κινητοποιήσεις των ιδιοκτητών ταξί και των φαρμακοποιών.

Παρασκευή 11/3/2011

Εγκρίνεται στη Σύνοδο Κορυφής η παράταση της αποπληρωμής των δανείων στα 7,5 χρόνια και η μείωση των επιτοκίων κατά μία μονάδα στο 4,5%.

Παρασκευή 25/3/2011

Αποφασίζεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας (ESM) ενώ για πρώτη φορά αναφέρεται στην απόφαση ότι η αναδιάρθρωση του χρέους είναι επιβεβλημένη για τις περιπτώσεις που κρίνεται ότι δεν είναι βιώσιμο.

Τετάρτη 6/4/2011

Η Πορτογαλία γίνεται η τρίτη χώρα που εντάσσεται σε πρόγραμμα διάσωσης. Συνεχίζεται η αναστάτωση στις αγορές με τους αναλυτές να θεωρούν την Ισπανία πιθανή υποψήφια για να ενταχθεί σε πρόγραμμα.

Κυριακή 17/4/2011

Σε άρθρο του στο *Βήμα* ο πρώην πρωθυπουργός Κ. Σημίτης υπογραμμίζει ότι υπάρχει ανάγκη αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους. Την ίδια ημέρα ο πρόεδρος της ΕΚΤ, Ζ.Κ. Τρισέ, στέλνει επιστολή στον πρωθυπουργό απειλώντας ουσιαστικά την Ελλάδα με βαρύτατες συνέπειες αν επιδιώξει μια τέτοια λύση.

Σάββατο 14/5/2011

Στο Ζάππειο ο Αντώνης Σαμαράς παρουσιάζει τις νέες προτάσεις του κόμματός του, ζητά εκλογές και υποστηρίζει ότι ο Παπανδρέου έφερε στην Ελλάδα το ΔΝΤ.

Δευτέρα 23/5/2011

Ο πρόεδρος Κάρολος Παπούλιας συγκαλεί Συμβούλιο Πολιτικών Αρχηγών στο προεδρικό μέγαρο μετά από αίτημα του πρωθυπουργού. Ο Παπανδρέου ζητά συνεννόηση και συναίνεση από τα κόμματα χωρίς ανταπόκριση. Την ίδια ημέρα εγκρίνεται από το υπουργικό συμβούλιο το Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα Δημοσιονομικής στρατηγικής 2011-2014.

Τετάρτη 25/5/2011

Η πρώτη συγκέντρωση των «αγανακτισμένων» στο Σύνταγμα μετά από πρωτοβουλία πολιτών που δημοσιεύεται στο Facebook. Θα παραμείνουν στην Πλατεία ως τις 30 Ιουλίου.

Τρίτη 31/5/2011

Η Βουλή βρίσκεται υπό πολιορκία και πολλοί βουλευτές φυγαδεύονται μέσω του Εθνικού Κήπου.

Σάββατο 4/6/2011

Η Γερμανία με επιστολή του Βόλφγκανγκ Σόιμπλε στους ομολόγους του τάσσεται υπέρ της αναδιάρθρωσης του ελληνικού χρέους με τη συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα. Τέσσερις ημέρες αργότερα ο Τρισέ ανακοινώνει ότι το εθελοντικό PSI είναι η μόνη αποδεκτή λύση για την ΕΚΤ.

Τετάρτη 15/6/2011

Σε τηλεφωνική επικοινωνία με τον Α. Σαμαρά ο Γ. Παπανδρέου προτείνει τη συγκρότηση κυβέρνησης συνεργασίας, δέχεται μάλιστα να μην είναι αυτός πρωθυπουργός. Η πρόταση διαρρέει στα μέσα ενημέρωσης προκαλώντας έντονες αντιδράσεις ιδίως μέσα στο ΠΑΣΟΚ αλλά και αλληλοκατηγορίες μεταξύ των κομμάτων για τη διαρροή. Τελικώς τα κόμματα κάνουν πίσω και η προοπτική της συνεργασίας εγκαταλείπεται.

Δευτέρα 17/6/2011

Ανακοινώνεται ριζικός ανασχηματισμός από τον πρωθυπουργό. Ο Βαγγέλης Βενιζέλος αναλαμβάνει αντιπρόεδρος και υπουργός των Οικονομικών. Αποχωρούν από την κυβέρνηση ορισμένοι στενοί συνεργάτες του πρωθυπουργού ενώ αποφασίζεται και η συγκρότηση Κυβερνητικής Επιτροπής με τη συμμετοχή των κορυφαίων στελεχών του ΠΑΣΟΚ.

Παρασκευή 1/7/2011

Ψηφίζεται στη Βουλή το Μεσοπρόθεσμο πρόγραμμα στο οποίο προβλέπονται πρόσθετα μέτρα για την εξοικονόμηση 28,3 δις. Στην Αθήνα και σε πολλές πόλεις της Ελλάδας γίνονται μαζικές διαδηλώσεις με συνθήματα όπως «κλέφτες», «προδοτές», «έρχονται κρε-

μάλες». Αυτό «δεν είναι δημοκρατία είναι βαρβαρότητα» δηλώνει ο πρωθυπουργός. Βουλευτές του ΠΑΣΟΚ σε διάφορες περιοχές της χώρας προπηλακίζονται από ακραία στοιχεία, με τη συμμετοχή και δυνάμεων του ΣΥΡΙΖΑ.

Πέμπτη 21/7/2011

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει την αναδιάρθρωση του ελληνικού χρέους με εθελοντική συμμετοχή σε ποσοστό 21% που αντιστοιχεί σε 37 δις ευρώ. Παράλληλα αποφασίζονται μια σειρά ευνοϊκών μέτρων για την Ελλάδα όπως η επέκταση της περιόδου χάριτος στα 10 χρόνια, η περίοδος αποπληρωμής σε 15-30 χρόνια και η μείωση του επιτοκίου στο 3,5%. Αποφασίζεται ακόμα να χορηγηθεί νέο δάνειο στην Ελλάδα ύψους 109 δις, από τα οποία τα 60 δις είναι νέα χρηματοδότηση ενώ τα 49 δις είναι υπόλοιπο από το προηγούμενο δάνειο. Παρ' όλα αυτά οι αγορές δεν πείθονται και ο οίκος Moody's βάζει την Ελλάδα σε καθεστώς περιορισμένης χρεοκοπίας.

Παρασκευή 2/9/2011

Οι συνομιλίες του υπουργού Οικονομικών Β. Βενιζέλου με την Τρόικα διακόπτονται μετά το αίτημα της τελευταίας για πρόσθετα μέτρα ύψους 1,7 δις, καθώς εκτιμάται ότι η χώρα βρίσκεται εκτός των στόχων του προγράμματος. Τελικά η κυβέρνηση θα συμμορφωθεί με τις αποφάσεις του Γιούρογκρουπ και στις 11/9 θα εγκρίνει συμπληρωματικά μέτρα ύψους 2 δις. Ακόμα επιβάλλεται έκτακτο τέλος στα ακίνητα, ο πρόδρομος του ΕΝΦΙΑ.

Παρασκευή 16/9/2011

Στο Βρότσλαβ της Πολωνίας, στο περιθώριο των εργασιών άτυπου ECOFIN όπου και πάλι ζητούνται από την Ελλάδα πρόσθετα μέτρα, ο Β. Σόιμπλε προτείνει στον Β. Βενιζέλο την «προσωρινή φιλική» έξοδο της Ελλάδας από το ευρώ. Η κυβέρνηση απορρίπτει την πρόταση.

Πέμπτη 27/10/2011

Σε έκτακτη Σύνοδο Κορυφής της ΕΕ αποφασίζεται η πρόσθετη χρηματοδότηση της Ελλάδας με 130 δις, επιπλέον των 110 δις της αρχικής συμφωνίας και κούρεμα του ελληνικού χρέους κατά 50%. Οι

Financial Times σημειώνουν ότι πρόκειται για τη μεγαλύτερη αναδιάρθρωση κρατικού χρέους στην ιστορία, στην Ελλάδα ωστόσο η συμφωνία αποδοκιμάζεται από τα κόμματα της αντιπολίτευσης.

Παρασκευή 28/10/2011

Οι εορταστικές εκδηλώσεις για την 28^η Οκτωβρίου σηματοδοτούνται από πρωτοφανή επεισόδια. Στη Θεσσαλονίκη, διαδηλωτές στους οποίους μετέχουν και δυνάμεις του ΣΥΡΙΖΑ διακόπτουν την παρέλαση ενώ φωνάζουν υβριστικά συνθήματα εναντίον του προέδρου της Δημοκρατίας Κάρολου Παπούλια. Η ΟΛΜΕ καλεί τους εκπαιδευτικούς να παρελάσουν με μαύρα περιβραχιόνια ενώ μαθητές αποδοκιμάζουν τους επισήμους. Σε πολλές πόλεις προπηλακίζονται οι εκπρόσωποι της κυβέρνησης και βουλευτές του ΠΑΣΟΚ. Την επόμενη ημέρα ο πρωθυπουργός εξαγγέλλει τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος για την έγκριση της συμφωνίας.

Τετάρτη 2/11/2011

Ο πρόεδρος της Γαλλίας Νικολά Σαρκοζί καλεί τον πρωθυπουργό στις Κάννες όπου συνεδριάζουν οι G-20. Εκεί Μέρκελ και Σαρκοζί δηλώνουν τελεσιγραφικά ότι θα θεωρήσουν πως το ερώτημα στο δημοψήφισμα θα είναι ναι ή όχι στο ευρώ. Κατά την επιστροφή τους στην Ελλάδα, ο Β. Βενιζέλος ο οποίος έχει συνοδεύσει τον πρωθυπουργό στις Κάννες σκοτώνει το δημοψήφισμα με γραπτή δήλωση στην οποία αναφέρει ότι «η θέση της Ελλάδας μέσα στο ευρώ... δεν μπορεί να εξαρτηθεί από τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος».

Παρασκευή 4/11/2011

Το υπουργικό συμβούλιο αποφασίζει τη συγκρότηση κυβέρνησης εθνικής ενότητας.

Παρασκευή 11/11/2011

Ορκίζεται η νέα κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Λουκά Παπαδήμο.

Εισαγωγή

Στις 4 Απριλίου του 2022, η Ελλάδα εξόφλησε την τελευταία δόση από το δάνειο των 30 δισεκατομμυρίων που είχε συνάψει με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο το 2010. Θα μπορούσε να θεωρηθεί και τέλος εποχής. Με την πληρωμή, ολοκληρωνόταν η αποστολή του ΔΝΤ στην Ελλάδα. Οι τακτικές αξιολογήσεις με τις συστάσεις που τις ακολουθούσαν, μια διαδικασία τόσο υποτιμητική για μια χώρα της Ευρωζώνης, θα ανήκαν στο παρελθόν. Κανονικά το δάνειο έληγε το 2024, η Ελλάδα ωστόσο προτίμησε να το εξοφλήσει πρόωρα, καταβάλλοντας την τελευταία δόση που είχε απομείνει, ύψους 1,86 δισεκατομμυρίων. Το Ταμείο θα είχε πλέον την ευθύνη να υποβάλλει τις ετήσιες εκθέσεις που προβλέπονται για κάθε χώρα μέλος του.

Λίγους μήνες αργότερα, τον Αύγουστο, η Ελλάδα βγήκε και από το καθεστώς της «αυξημένης εποπτείας» από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπήκε στο καθεστώς της «μεταπρογραμματικής παρακολούθησης», ό,τι ακριβώς ισχύει δηλαδή και για τις άλλες χώρες που βρέθηκαν σε πρόγραμμα, όπως η Ιρλανδία, η Πορτογαλία και η Κύπρος.

Συμβολικά, οι εξελίξεις αυτές θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι σηματοδοτούν αυτό που ονομάστηκε επιστροφή στην

κανονικότητα. Μια κανονικότητα όμως η οποία είναι ριζικά διαφορετική από την προ των μνημονίων εποχή. Στην κοινωνία παραμένουν η πόλωση, ο διχασμός και η ρητορική του μίσους που ανέδειξε η κρίση. Στην πολιτική πάλι, η αλλαγή που ξεχωρίζει είναι ασφαλώς η εκλογική κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ και η μετακίνηση μεγάλου μέρους των στελεχών και των ψηφοφόρων του στον ΣΥΡΙΖΑ. Ένα μικρότερο ποσοστό ψήφισε Νέα Δημοκρατία ή μάλλον Κυριάκο Μητσοτάκη. Ο αρχηγός της ΝΔ στις εκλογές του 2019 κατάφερε να κερδίσει την υποστήριξη μετριοπαθών κεντρώων και να χτίσει ένα μέτωπο εναντίον του ΣΥΡΙΖΑ. Θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι δυο αυτές αλλαγές, στην κοινωνία και την πολιτική, σχετίζονται.

Η πόλωση στην κοινωνία αντανακλάται στην κρίση εκπροσώπησης του μεσαίου χώρου. Με αυτή την έννοια, η κατάρρευση του ΠΑΣΟΚ εκφράζει αλλά και συνέβαλε σε ένα πολύ πιο ανταγωνιστικό πολιτικό σκηνικό. Αυτός είναι και ο λόγος που μας αφορά όλους: μπροστά στις μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελλάδα, η επίτευξη της απαιτούμενης πολιτικής και κοινωνικής συναίνεσης φαντάζει σήμερα περισσότερο δύσκολη από ποτέ.

Στα χρόνια της κρίσης, η πολιτική περιθωριοποίηση του ΠΑΣΟΚ προκάλεσε διεθνές ενδιαφέρον. Οδήγησε μάλιστα και στην καθιέρωση ενός νέου πολιτικού όρου, το «*pasokification*». Θεωρήθηκε, πρόωρα όπως αποδείχθηκε, προάγγελος της υποχώρησης της σοσιαλδημοκρατίας. Τελικά ήταν μάλλον μια ακόμα ένδειξη της ρευστότητας στα πολιτικά συστήματα, καθώς αδυνατίζουν οι δεσμοί των ψηφοφόρων με τις παραδοσιακές πολιτικές δυνάμεις.

Η άποψη που έχει επικρατήσει είναι ότι το ΠΑΣΟΚ κατέρρευσε επειδή «έβαλε τη χώρα στα μνημόνια». Βρέθηκε έτσι σε αντιπαράθεση με τον ίδιο τον δικό του κόσμο, τους ψηφοφόρους από τα πιο αδύναμα κοινωνικά στρώματα, οι οποίοι σήκωσαν και το μεγαλύτερο βάρος της κρίσης. Αυτοί κυρίως μετανάστευσαν στον ΣΥΡΙΖΑ και αποδείχθηκαν περισσότερο ευάλωτοι στον λαϊκισμό. Για τα μέλη και τα στελέχη του ΠΑΣΟΚ αυτό αποτελεί ένα είδος ιστορικής αδικίας. Σύμφωνα με τη δική τους εκδοχή, το κόμμα τους θυσιάστηκε για να σώσει την Ελλάδα.

Πλήρωσε τις αμαρτίες άλλων και ιδίως της κυβέρνησης Καραμανλή. Και οι δύο εκδοχές εμπεριέχουν στοιχεία αλήθειας. Παραμένει ωστόσο ένα μεγάλο ερώτημα. Μνημόνια υπέγραψαν τόσο η Νέα Δημοκρατία όσο και ο ΣΥΡΙΖΑ. Και τα δύο κόμματα ακολούθησαν πολιτικές λιτότητας κάνοντας το καθένα τη δική του «κωλοτούμπα». Άλλος ένας πολιτικός όρος που κληροδοτήσαμε στη διεθνή βιβλιογραφία.

Κατ' αυτή την έννοια, μέσα στη δεκαετία της κρίσης η στάση του ΠΑΣΟΚ δικαιώθηκε. Κι όμως ήταν τελικά το κόμμα που βγήκε χαμένο. Αυτή η αντίφαση αποτέλεσε και την αφορμή του βιβλίου. Ήθελα να καταλάβω τους λόγους της κατάρρευσης. Ήταν αναπόφευκτη ή έγιναν λάθη τα οποία αν τα είχε αποφύγει η εξέλιξη μπορεί να ήταν διαφορετική;

Προφανώς δεν υπάρχει εύκολη απάντηση. Μπορεί ωστόσο κανείς να διακρίνει μια αλληλουχία παραγόντων οι οποίοι οδήγησαν στην κατάρρευση. Κάποιοι ήταν πέρα από τις δυνατότητες της Ελλάδας να τους αντιμετωπίσει. Διαμορφώνονταν από τις συνθήκες που επικρατούσαν στη διεθνή οικονομία και στην Ευρωπαϊκή Ένωση αλλά και από τις

αντιλήψεις για την κρίση στις ηγεσίες των ισχυρότερων κρατών, ιδίως της Γερμανίας. Αποτελούσαν ένα ασφυκτικό πλαίσιο μέσα στο οποίο η Ελλάδα θα έπρεπε να κινηθεί. Συχνά το υποτίμησε, κι αυτό ίσως ήταν το κορυφαίο λάθος της κυβέρνησης Παπανδρέου.

Μια κυβέρνηση η οποία ξεκίνησε τη θητεία της με ένα μεγάλο πρόβλημα: το 2009 το ΠΑΣΟΚ ήταν ένα κόμμα σε μάχη με τον εαυτό του. Σε επίπεδο ηγεσίας αυτό εκφραζόταν από τον αποκλεισμό των πιο πεπειραμένων στελεχών του. Ήταν τα στελέχη του Βενιζέλου με τον οποίο η ρήξη ουσιαστικά δεν γεφυρώθηκε ποτέ. Αλλά ήταν και οι εκσυγχρονιστές, τα στελέχη του περιβάλλοντος Σημίτη, με τον οποίο επίσης ο Γιώργος είχε έρθει σε ρήξη. Το αποτέλεσμα ήταν ο στενός πυρήνας του Γιώργου να αποτελείται από τους επανομαζόμενους «κηπουρούς», χαρακτηρισμός ο οποίος ασφαλώς αδικεί ορισμένους από αυτούς. Οι περισσότεροι ωστόσο αποδείχθηκαν πράγματι κατώτεροι των περιστάσεων.

Αρχίζω την εξιστόρηση από το 2007, επειδή πιστεύω ότι ο μίτος της κατάρρευσης ξεκινά από εκεί. Ο διχασμός στο ΠΑΣΟΚ ξεκινά από τη σύγκρουση Παπανδρέου-Βενιζέλου για την αρχηγία. Σε αυτήν ενεπλάκη ο Σημίτης αλλά και οι εκδότες. Για να τους αντιμετωπίσει ο Γιώργος, απευθύνθηκε στα πιο παραδοσιακά τμήματα του ΠΑΣΟΚ, κηρύσσοντας πόλεμο «στα συμφέροντα». Αξιοποίησε το όνομά του και την κληρονομημένη καχυποψία της «δημοκρατικής παράταξης» για έξωθεν παρεμβάσεις. Παράλληλα υιοθέτησε μια ακραία λαϊκιστική συνθηματολογία η οποία, στον δρόμο για τις εκλογές, είχε σαν αποτέλεσμα να δημιουργήσει προσδοκίες που ήταν αδύνατον να ικανοποιη-

σει και να αναλάβει δεσμεύσεις τις οποίες ήταν βέβαιο ότι θα αθετούσε. Ξεκινώντας από αυτό μπορεί να επισημάνει κάποιος μια αλληλουχία λαθών που οδήγησαν στην καταστροφή.

Το πρώτο ήταν χωρίς καμιά αμφιβολία η μεγάλη και εν πολλοίς ακατανόητη καθυστέρηση στη λήψη αποτελεσματικών μέτρων για την αντιμετώπιση της κρίσης, μετά τις εκλογές του 2009. Ακατανόητη γιατί οι προειδοποιήσεις έρχονταν από παντού. Αρκεί μια απλή παράθεση της οικονομικής ειδησεογραφίας της εποχής για να συνειδητοποιήσει κάποιος το μέγεθος της ολιγωρίας. Η καθυστέρηση οφειλόταν σε δύο κυρίως παράγοντες. Ο πρώτος η απροθυμία του Γιώργου να φανεί ασυνεπής στις δεσμεύσεις του και μαζί οι αντιστάσεις από στελέχη και βουλευτές που τις είχαν πιστέψει. Ο δεύτερος, η αδυναμία του Γιώργου Παπανδρέου να καταλάβει το μέγεθος της επερχόμενης κρίσης. Εν μέρει αυτό οφειλόταν σε προσωπικές αδυναμίες του. Πολύ σοβαρότερη ήταν η έλλειψη ενός πολιτικού οργάνου, σωστά στελεχωμένου, το οποίο θα μπορούσε να εκτιμήσει την κατάσταση και να διαμορφώσει μια συνολική στρατηγική. Αυτό θα είναι ένα από τα μεγάλα προβλήματα της κυβέρνησης σε όλη τη διάρκεια της κρίσης. Το έκανε πολύ μεγαλύτερο η οργανωτική αδυναμία του Γιώργου, ο αποστασιοποιημένος τρόπος διαχείρισης που είχε υιοθετήσει και η στήριξη στις *ad hoc* συμβουλές ενός κύκλου έμπιστών του προσώπων απολύτως ακατάλληλων.

Στα μεγάλα λάθη της πρώτης περιόδου ήταν ασφαλώς και η υιοθέτηση μιας επικοινωνιακής τακτικής που είχε στο επίκεντρό της τη διαφθορά. Είχε προφανώς στοιχεία αλή-

θειας, τα «Greek Statistics» δεν ήταν εφεύρεση της κυβέρνησης. Οι παρενέργειες ωστόσο ήταν πολλές εντός και εκτός Ελλάδος. Στο εσωτερικό υπονόμει τις προσπάθειες συναίνεσης, ιδίως όταν έβαζε τη Νέα Δημοκρατία στη θέση του κατηγορούμενου. Ακόμα βοηθούσε στην εμπέδωση της άποψης ότι ο μέσος πολίτης δεν έπρεπε να πληρώσει για την κρίση αλλά αυτοί που την προκάλεσαν. Ήταν η ιδεολογική βάση του «Δεν πληρώνω».

Ακόμα σοβαρότερες ήταν οι επιπτώσεις στο εξωτερικό. Η κυβέρνηση αντί να αναδεικνύει τη συστημική διάσταση της κρίσης, ουσιαστικά επιβεβαίωνε τις προκαταλήψεις των Ευρωπαίων ότι ευθύνονται οι «τεμπέληδες» Έλληνες. Διευκόλυνε την επιχειρηματολογία όσων ήθελαν να τιμωρήσουν την Ελλάδα κι έκανε ακόμα πιο δύσκολη τη χορήγηση βοήθειας.

Ο πρώτος μεγάλος σταθμός στη ζωή της κυβέρνησης ήταν η συμφωνία στην οποία κατέληξε με την Ευρωπαϊκή Ένωση για τη χρηματοδότηση της Ελλάδας. Την ανακοίνωσε ο ίδιος ο Γιώργος Παπανδρέου από το Καστελόριζο. Από τότε μπήκαν στη ζωή μας το Μνημόνιο, το ΔΝΤ και η Τρόικα. Μαζί και ένα πρόγραμμα λιτότητας το οποίο έγινε δεκτό με έντονες αντιδράσεις. Η συμφωνία έχει επικριθεί σκληρά για τους όρους της. Οδήγησε τη χώρα σε βαθιά ύφεση χωρίς να διασφαλίζει τη σωτηρία της. Εξίσου σοβαρή ήταν η υποτίμηση των πολιτικών συνεπειών των μεταρρυθμίσεων. Πολλοί παράγοντες συνέβαλαν σε αυτό το αποτέλεσμα. Οι πιο σημαντικοί ήταν η θεσμική ανεπάρκεια της Ευρωζώνης και η απουσία ενός κατάλληλου μηχανισμού για την αντιμετώπιση τέτοιων κρίσεων. Μαζί και οι διαφορετικές πολιτικές προτεραιότητες στα κράτη μέλη που δυσκόλευαν ακό-

μα περισσότερο τη λήψη αποφάσεων. Καθοριστικό, αν και λιγότερο γνωστό ρόλο, έπαιξε η κυβέρνηση Ομπάμα η οποία έπεισε τη Μέρκελ να μην ζητήσει το κούρεμα του ελληνικού χρέους και σε αντάλλαγμα της έδωσε το ΔΝΤ, παρακάμπτοντας τις επιφυλάξεις του και παραβιάζοντας τους κανόνες λειτουργίας του.

Παρ' όλα αυτά το ΠΑΣΟΚ παρέμεινε μπροστά στις δημοσκοπήσεις και αναδείχθηκε πρώτη δύναμη στις εκλογές για την Τοπική Αυτοδιοίκηση το φθινόπωρο του 2010. Ήταν μια χαμένη ευκαιρία να πάει σε εκλογές και να διεκδικήσει τη νομιμοποίηση της πολιτικής του με την ψήφο των πολιτών. Δύο γεγονότα κατέστρεψαν τις όποιες ελπίδες ανάκαμψης. Το πρώτο ήταν οι αποφάσεις στην Ντοβίλ που πυροδότησαν μια κρίση εμπιστοσύνης συνολικά για τις υπερχρεωμένες χώρες της Ευρωζώνης και για την Ελλάδα. Το δεύτερο η αναθεώρηση του ελλείμματος του 2009 προς τα πάνω. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα έναν νέο γύρο σκληρής λιτότητας και την προώθηση μεταρρυθμίσεων που έθιγαν ευρύτατα τμήματα του πληθυσμού. Οι διαβεβαιώσεις ότι δεν θα υπήρχαν άλλα μέτρα διαψεύστηκαν. Η όποια αξιοπιστία του προγράμματος εξανεμίστηκε. Με τη βοήθεια και της Νέας Δημοκρατίας, η οποία επέλεξε τη λογική των Ζαππείων, ο λαϊκισμός επικράτησε σχεδόν παντού.

Ακολούθησαν ο άγριος χειμώνας του 2011 και το ακόμα πιο άγριο καλοκαίρι των αγανακτισμένων. Η κοινωνία βρισκόταν σε συνθήκες οιονεί εξέγερσης. Η βία έγινε καθημερινό φαινόμενο. Σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως στην Κερατέα –όπου οι κάτοικοι εξεγέρθηκαν για να μη δημιουργηθεί ΧΥΤΑ στην περιοχή τους– αμφισβητήθηκε ο ίδιος ο

πυρήνας της κρατικής εξουσίας. Στην αναμέτρηση το κράτος ήταν συνήθως ο χαμένος. Η κυβέρνηση μπροστά σε αυτά τα πρωτόγνωρα φαινόμενα αποδείχθηκε ανίκανη να τα διαχειριστεί. Χωρίς την ύπαρξη πολιτικού κέντρου και συνολικής διεύθυνσης του κυβερνητικού έργου, οι υπουργοί αυτοσχεδίαζαν συχνά σε αντιπαράθεση μεταξύ τους. Όσο για τους βουλευτές, έγιναν οι πρώτοι αποδέκτες του θυμού των πολιτών αλλά και οργανωμένων αποδοκιμασιών ή και προπηλακισμών από την πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ. Από ένα σημείο και έπειτα ήταν πολύ δύσκολο για το ΠΑΣΟΚ να πραγματοποιήσει ανοιχτές συγκεντρώσεις. Οι λανθασμένοι χειρισμοί του Γιώργου και η απόφαση για δημοψήφισμα, το οποίο αναγκάστηκε να πάρει πίσω, έκαναν την κατάρρευση αναπόφευκτη. Το ΠΑΣΟΚ, εξουθενωμένο, παραχώρησε στην πραγματικότητα τη θέση του στη Νέα Δημοκρατία και άνοιξε τον δρόμο στον ΣΥΡΙΖΑ να γίνει αξιωματική αντιπολίτευση.

Θα μπορούσαν τα πράγματα να είχαν εξελιχθεί διαφορετικά; Η απάντηση δεν είναι εύκολη. Άλλωστε η Ιστορία δεν γράφεται με αν. Σίγουρα το ΠΑΣΟΚ έκανε πολλά και σοβαρά λάθη. Αποδείχθηκε ανέτοιμο και ανεπαρκές για το μέγεθος των προκλήσεων με τις οποίες βρέθηκε αντιμέτωπο. Ακόμα πιο ανέτοιμα όμως αποδείχθηκαν τα υπόλοιπα κόμματα, όπως και η ελληνική κοινωνία. Έτσι, η άποψη ότι το ΠΑΣΟΚ θυσιάστηκε για τη χώρα έχει βάση. Κατά κάποιον τρόπο έχει δικαιωθεί ηθικά. Στην πολιτική ωστόσο εκτός από την ηθική των προθέσεων υπάρχει και η ηθική των αποτελεσμάτων. Κι εκεί το ΠΑΣΟΚ έχασε τελείως το παιχνίδι.

2007-2011

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΑ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΟΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

Από το Μνημόνιο στην κατάρρευση και το rasokification που έκανε τον γύρο του κόσμου.

Γιατί την πλήρωσε μόνο το ΠΑΣΟΚ και όχι η ΝΔ ή ο ΣΥΡΙΖΑ
με τα δικά τους μνημόνια;

Θυσιάστηκε για να σώσει τη χώρα;

Πόσο κόστισε ο εσωτερικός εμφύλιος των κορυφαίων στελεχών;

Ποιοι πλήρωσαν ακριβά το «λεφτά υπάρχουν»;

Κηπουροί και πρίγκιπες ή οργανωτικό χάος;

Ποιοι χρειάστηκαν οικονομικό φροντιστήριο;

Ανέτοιμη Ελλάδα σε μια ανέτοιμη Ευρώπη;

Πώς παίξαμε το παιχνίδι της Μέρκελ και του Σόιμπλε;

Ποιοι priμοδότησαν και ποιοι ήταν τα θύματα της βίας και του λαϊκισμού;

Θα μπορούσαν τα πράγματα να είχαν εξελιχθεί διαφορετικά;

Η αναζήτηση απαντήσεων είναι το αντικείμενο του βιβλίου.

ISBN: 978-618-03-3587-3

9 786180 335873

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 83587

metaxmio.gr

ΔΙΑΘΕΣΙΜΟ
ΚΑΙ ΣΕ
e-book